

Motion till riksdagen 2023/24:2836

av **Håkan Svenneling m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2023/24:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2023

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut	3
3 Inledning	5
4 EU:s utveckling	6
5 Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer	7
6 Klimatomställning på riktigt	10
6.1 Den europeiska gröna given	10
6.2 EU:s elmarknad	11
7 EU:s fleråriga budgetram 2021–2027	12
8 Utvidgningsprocessen	13
8.1 Turkiet	13
9 EU:s strategi för Östersjöregionen	15
10 EU:s utrikes- och säkerhetspolitik	16
10.1 Ett kärnvapenfritt EU	17
11 Handelspolitik	17
12 Utvecklingspolitik	18
13 Försvarspolitik	20
14 EU:s bilaterala och regionala förbindelser	21
14.1 Israels ockupation av Palestina	22
14.2 Marockos ockupation av Västsahara	24
15 Öppenhet och transparens	25

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU utser en särskild representant för Ukraina som ska spela en aktiv roll för att konsolidera insatser för fred, stabilitet och rättsstatlighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sina kontakter med Turkiet bör verka för att landet åter ratificerar Istanbulkonventionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att den europeiska gröna given ska innehålla bindande mål om 70 procent minskade utsläpp till 2030 och nollutsläpp till 2040 samt kompletterande mål för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att alla EU:s handelsavtal ska innehålla bindande miljö- och klimatklausuler och att inga avtal ska tecknas med länder som inte skrivit under Parisavtalet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att det juridiska ramverket uppdateras så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen (ekocid) genom att inkludera ekocid i Romstadgan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör driva på för en reformerad prismekanism på EU:s elmarknad i syfte att skapa en tydligare koppling mellan produktionskostnad och pris till kund och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör begära ett undantag från EU i syfte att stabilisera elpriset via reglering av exportens prispåverkan och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU inför en feministisk budget och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU avbryter förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap om landet antingen upplöser HDP eller dömer ledande företrädare i massrättegångar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU tills vidare fryser förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap och att alla de förmåner som förmedlemskapsprogrammet ger, såväl politiskt som ekonomiskt, omedelbart dras in, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU avbryter flyktigavtalet med Turkiet och agerar för att våldet och repressionen mot oppositionella i Turkiet upphör och att alla som fängslats på politisk grund frigges, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utöka stödet till den ryska freds- och demokrati rörelsen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU konsekvent står upp för mänskliga rättigheter, folkrätten och demokratin i sina relationer till andra länder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att EU ska bli en kärnvapenfri zon och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att inga fler odemokratiska EU-handelsavtal tecknas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU försvarar kvinnors ekonomiska rättigheter och inför en feministisk handelspolitik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att tydliga regler kring mänskliga rättigheter införs i Comprehensive Agreement on Investment (CAI) och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla EU-länder ska ge minst 0,7 procent av BNI i utvecklingsbistånd och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att alla EU-länder ska ge minst 0,2 procent av BNI till de minst utvecklade länderna och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering bör arbeta för ett effektivt bistånd inom EU som följer ramarna för det globala ramverket GPEDC och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att Sverige ska lämna Pesco och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU slutar att finansiera den libyska kustbevakningen och att relationer med Libyen ska bygga på full respekt för asylrätten och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom EU och FN:s flyktingorgan (UNHCR) bör agera för en snabb evakuering och vidarebosättning av flyktingar och asylsökande från Libyen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör motverka alla beslut som innebär att asylrätten och flyktingars mänskliga rättigheter kränks, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU ska tillsätta oberoende utredningar av huruvida Frontex har brutit mot internationell rätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att EU ska ta ställning för ett omedelbart och permanent eldupphör i Gaza och tillkännager detta för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör rikta sanktioner mot israeliska bosättare och driva på för att sanktionerna ska bli verklighet i EU och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och om att det nuvarande associeringsavtalet bör suspenderas så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till att EU inför ett vapenembargo mot Israel och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att EU ska vidta åtgärder för att underlätta ansvarsutkrävande för begångna krigsbrott och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU ska kräva att den utlovade folkomröstningen om Västsaharas självständighet hålls, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU säkerställer att handelsavtal och fiskeavtal mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens beslut, inte innefattar Västsaharas territorium så länge som Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör verka för att det utarbetas riktlinjer för företag och investerare i syfte att förhindra investeringar på ockuperad mark så länge det inte sker efter godkännande av Västsaharas legitima representant Polisario och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att lobbyism begränsas i EU till förmån för nationella parlaments inflytande och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör arbeta för att skatteflykt och medhjälp till skatteflykt kriminaliseras så att dessa handlingar får kännbara påföljder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ett regelverk som innebär öppna böcker, minskade förmåner och sänkta politikerarvoden för alla EU-parlamentariker och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU-parlamentet endast ska sammanträda i Bryssel och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

Vänsterpartiet arbetar för fler trygga jobb, en rättvis klimatomställning och för ett jämlikt och jämställt samhälle. EU har i dag stort inflytande över politiska beslut i Sverige och har under flera decennier påtvingat medlemsländer en politik som inneburit privatiseringar och marknadsanpassningar. Regeringar i Sverige har saknat ambitionen

att göra något åt dessa problem och i stället valt att föra en skadlig EU-politik i Sverige eller gömma sig bakom hänvisningar till EU för att låta bli att agera. Det har resulterat i att det finns liten tilltro till politikens och politikernas förmåga att påverka och förändra samhället till det bättre.

Vänsterpartiet vill se ett nytt europeiskt samarbete som sätter människor och klimat före marknadsintressen. En verklig motkraft mot de nyliberala och rasistiska krafterna i Europa kommer från vänster. Vi lever i en allvarlig tid, men det finns också mycket hopp. Vänsterpartiet driver på, tillsammans med andra vänsterpartier i Europa, för ett samarbete för social rättvisa, jämställdhet och en kraftfull miljö- och klimatpolitik.

Vänsterpartiet vet att jämlika samhällen ger större frihet och mer möjligheter till alla människor. Samhällen som är jämlika är också bättre på att lösa större samhällsutmaningar, som patriarkatet, klimatförändringen, rasism eller en otillräcklig välfärd. EU-kritik är en förutsättning för att förändra dagens EU.

I regeringens skrivelse Verksamheten i Europeiska unionen under 2023 (skr. 2023/24:115) redogörs för den övergripande utvecklingen i unionen. Denna motion ska inte ses som en uttömmande beskrivning av Vänsterpartiets EU-politik. Här lyfter vi i stället fram några viktiga EU-frågor som berör verksamheten i framför allt riksdagens utrikesutskott.

4 EU:s utveckling

Under det första halvåret 2023 var Sverige ordförandeland i EU. Ett ordförandeskap ger särskilda möjligheter att lyfta och sätta fokus på frågor där Sverige hade haft möjlighet att förändra unionen i en mer progressiv riktning. Den svenska regeringen valde dock att stå i bakgrunden, eller t.o.m. motsätta sig viktiga förändringar, t.ex. vad gäller EU:s elmarknad.

Det är anmärkningsvärt att Sverige i anslutning till ordförandeskapet valde att inte lyfta jämställdhet som ett prioriterat område. European Institute for Gender Equality (EIGE) konstaterar med anledning av sitt jämställdhetsindex 2022 att framstegen för jämställdhet i Europa går i snigelfart. För första gången sedan man började mäta 2010 har EIGE noterat att jämställdheten t.o.m. går bakåt inom flera kärnområden. Det handlar bl.a. om att kvinnors deltagande i arbetslivet minskar, liksom att färre kvinnor än män deltar i någon typ av utbildning. Coronapandemin har fått stora negativa effekter på jämställdheten, globalt och inom EU. Ett fåtal men högljudda länder som Polen, Ungern och Bulgarien har återkommande blockerat viktiga förhandlingar på EU-nivå i protest mot skrivningar som syftar till ökad jämställdhet. Sverige har tidigare varit en föregångare på jämställdhetsområdet inom EU. Det är tydligt att regeringens val att överge den feministiska utrikespolitiken får effekter.

Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har förändrats och försämrats. Rysslands anfallskrig mot Ukraina är folkrättsvidrigt och en humanitär katastrof. Det ställer nya krav på Europas länder att agera för folkrätt och alla länders rätt att försvara sig. Den ryska invasionen av Ukraina är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och innebär ett stort mänskligt lidande för det ukrainska folket. Det är en attack mot Europas fred och rådande säkerhetsordning. Enligt UNHCR har var tredje ukrainare tvingats lämna sitt hem. Många är kvar i hemlandet, medan andra har sökt sig vidare till andra europeiska

länder. Att ett grannland till EU befinner sig i krig innebär nya utmaningar för unionens medlemsländer.

Samtidigt är Europa fortfarande märkt av effekterna av coronapandemin. De direkta och indirekta konsekvenserna av pandemin har slagit hårt mot Sverige, Europa och världen. Allt tyder på att dessa konsekvenser kommer att bli långdragna och öka den globala ojämlikheten. Vi ser redan nu hur fattigdomen ökar, allra allvarligast bland flickor, kvinnor och de grupper som redan är mest förtryckta. Dessvärre förs en utveckling inom Europa som inte antas lösa dessa problem utan snarare förvärpa dem. Konservativa och nationalistiska länder blir fler och aggressivare i sin förtryckande politik och retorik. Även EU drivs med i sådana strömningar, med mer fokus på att skydda EU:s yttre gräns än att arbeta för jämlikhet.

EU har i dag särskilda representanter för en rad länder och områden, bl.a. Bosnien och Hercegovina, för fredsprocessen i Mellanöstern, Afrikas horn och Sydkaukasien och Georgien. Stödet från EU till Ukraina behöver vara omfattande och långsiktigt. Som en del i detta bör EU utse en särskild representant även för Ukraina och för eldupphör, demokrati och varaktig fred.

Sverige ska arbeta för att EU utser en särskild representant för Ukraina som ska spela en aktiv roll för att konsolidera insatser för fred, stabilitet och rättsstatlighet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Redan innan Rysslands krig mot Ukraina befann sig många människor i världen på flykt från förtryck, fattigdom, krig och förföljelse. Kriget i Syrien och talibanernas maktövertagande i Afghanistan är bara två exempel på allvarliga situationer i världen. Läkare Utan Gränser rapporterade i december 2022 att över 4 miljoner flyktingar befann sig i Turkiet. Den humanitära situationen är en katastrof. Vänsterpartiet anser att det bör vara människor på flykt, asylrätten och rättsstaten som behöver skyddas, inte EU:s yttre gränser. Vi bör gemensamt ta ansvar för att välkomna de människor som nu flyr kriget i Ukraina, men också genom att skapa en human flyktingpolitik med lagliga vägar in i Europa för de som flyr krig och konflikter på andra håll i världen.

Europa har aldrig varit så rikt och samtidigt så ojämlikt. Ojämlikheten mellan de som har och de som inte har breder ut sig såväl inom länder som mellan länder i Europa. EU:s svar på den finanskris som tog sin början 2007 var ännu mer av den högerpolitik som hade skapat krisen. Bankerna räddades medan kostnaderna fick bäras av oss andra. Den växande ojämlikheten har skapat en grogrund för de nationalisterna och rasisterna som nu vill inskränka demokratin. Med högerens hjälp tar de makten i Europa genom en retorik och en politik som sparkar nedåt.

5 Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer

För Vänsterpartiet är demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer inte förhandlingsbara. Vi försvarar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna där mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val framhålls som nödvändiga beståndsdelar i ett demokratiskt samhälle. Lika stor vikt lägger vi vid sociala framsteg och förbättrade levnadsvillkor. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård, omsorg och kultur är nödvändig för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle. Respekten för rättsstatens principer

är central för varje demokratiskt samhälle och för respekten för de mänskliga rättigheterna.

Sedan en längre tid tillbaka har regimer på flera håll i världen börjat begränsa det demokratiska utrymmet, och särskilt civilsamhällets utrymme, både genom att inskränka dess möjligheter att finansiera sin verksamhet och genom hot, våld och begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter. I pandemins spår har stater hittat ytterligare strategier för att legitimera begränsningar av människors fri- och rättigheter – förändringar som sedan varit kvar även efter pandemins akuta skede. Omfattningen är mycket oroväckande, men också att stater verkar inspireras av varandra och ibland även samarbeta i försöken att tysta obekväma röster. Enligt V-Dem 2024 lever nu över 70 procent av världens befolkning i diktaturer, och att den demokratiska utvecklingen går bakåt märks som en dominerande trend. På global nivå har de demokratiska framstegen spolats tillbaka flera decennier.

Europa är på inget sätt undantaget i den oroväckande utvecklingen med demokratins krympande utrymme. Enligt V-Dem märks särskilt en negativ förändring i östra Europa. En tydlig slutsats från de organisationer som granskar det krympande demokratiska utrymmet är att utvecklingen på flera områden är mycket allvarlig i Europa även om man har en bättre utgångsnivå. Enligt V-Dem pågår en repressiv utveckling i 32 procent av Europas länder. Vänsterpartiet menar att Sverige måste arbeta aktivt inom Europa, inte minst i EU, Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) för att vända denna negativa och oroväckande utveckling.

Under Viktor Orbáns tid vid makten har Ungern haft en oroande utveckling med begränsningar av friheten för medier, universitet och civilsamhället. En lag som antogs i juni 2017 hindrar organisationer från att ta emot bidrag från utlandet.

Polen är ytterligare ett exempel. Lagändringar som begränsar demonstrationsrätten har genomförts, och Amnesty International rapporterar om hur polis trakasserat demonstranter och försöker hindra människor från att delta i protester. Under de senaste åren har närmare 100 lokala parlament antagit homofobiska resolutioner och sedan utropat hbtqi-fria zoner. Risker att förlora pengar från EU har visserligen fått flera regioner att svänga i frågan, men det betyder inte att homo- eller transfobin de facto har minskat i landet. Valet 2023 innebar ett maktskifte i Polen. Det innebär stora förhoppningar om att utvecklingen nu ska vända åt rätt håll. Bl.a. har åtgärder för att stärka rättsväsendets oberoende påbörjats. Noterbart är det rekordhöga valdeltagandet. En bidragande faktor är det ökade valdeltagandet bland kvinnor, vilket kan tolkas som en missnöjesyttring mot landets mycket strikta abortlagstiftning.

Ungern och tidigare även Polen pekas ofta, och med rätta, ut som de EU-stater som har mest oroväckande utveckling, exempelvis genom grova inskränkningar av aborträtten. EU-parlamentet konstaterade under 2022 att Ungern inte längre är en demokrati utan en ”hybridregim med parlamentariskt envälde”. Även Ukraina upplever en demokratisk tillbakagång. Det är dock till stor del en konsekvens av Rysslands fullskaliga invasion som har lett till extraordinära åtgärder. Men även andra länder har tagit steg i en mer reaktionär riktning. I Spanien har demonstrationsrätten begränsats genom införandet av straff mot organisationer och genom utökat polisvåld. Frankrike upphävde det två år långa undantagstillståndet i november 2017, som kom till efter terrordåden i Paris, men först efter att ha inkluderat flera av delarna i undantagstillståndet i ny lagstiftning.

Vänsterpartiets politik för att möta utvecklingen med det krympande demokratiska utrymmet utvecklas i motionen Demokratins krympande utrymme (mot. 2018/19:723).

Frågan om demokratiska och mänskliga rättigheter i medlemsländerna uppmärksammas genom resolutionerna från EU-parlamentet och larmrapporterna från EU-kommissionen. Vänsterpartiet är positiva till att EU-stödet villkoras om länder bryter mot EU:s värderingar och principer eller vägrar följa beslut om att t.ex. ta emot flyktingar, s.k. konditionalitet. Kan ett EU-land inte leva upp till rättsstatens principer eller garantera alla människors grundläggande rättigheter ska landet inte få ta del av några EU-pengar. Vi kan helt enkelt inte fortsätta att subventionera nedmonteringen av rättsstaten och de grundläggande demokratiska rättigheterna. Det är fallet med den kraftiga tillbakagången vad gäller demokrati och rättsstatens principer i Ungern, och vi står bakom att utbetalningar till landet stoppas.

Det är viktigt att EU stöder demokratiarbete inom det östra partnerskapet, främst genom att EU ger stöd till det civila samhällets arbete för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

EU ska också verka för att de länder man samarbetar med går i en demokratisk riktning. Just nu präglas situationen i Israel och Palestina av Israels attacker mot Gaza. Men Israels högerextrema regering har ända sedan man tillträdde gått mot en alltmer repressiv utveckling även inne i landet. Man gick t.ex. fram med ett lagstiftningspaket som innebär stora förändringar av rättsväsendet, bl.a. att parlamentet får makt att upphäva domar från landets högsta domstol. Förslaget har mött stora protester, både inne i Israel och i andra länder. Vänsterpartiet menar att Israels krig mot Gaza och ockupation av Palestina omöjliggör det associeringsavtal som finns mellan EU och Israel. Men det är också viktigt att från EU:s håll motverka nedmonteringen av rättsväsendet inne i Israel.

Även internationella konventioner är viktiga i arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Att Turkiet valt att lämna Istanbulkonventionen är oroväckande. Istanbulkonventionen är Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Konventionen öppnades för undertecknande vid ett ministermöte i Istanbul i maj 2011. Sverige undertecknade konventionen samma dag, och i november 2014 ratificerades den. Konventionen fördömer alla former av våld och beskriver våld mot kvinnor som ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män. Att förebygga våld mot kvinnor anses enligt konventionen som avgörande för att kunna uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Istanbulkonventionen är det första internationella rättsligt bindande instrumentet i Europa och ett av de första i världen som explicit kräver förbud mot och åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor.

Följderna av att Turkiet lämnat konventionen riskerar att öka våldet mot kvinnor, flickor och kvinnorrättsorganisationer som redan nu lever under hårt förtryck. Det riskerar också att leda till att fler väljer att lämna konventionen, då en rad länder har signerat konventionen utan att ratificera den. Vänsterpartiet ser Istanbulkonventionen som ett viktigt instrument för att förbättra och stärka nationella lagstiftningar kring kvinnors rättigheter och skydd.

Regeringen bör i sina kontakter med Turkiet verka för att landet åter ratificerar Istanbulkonventionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Klimatomställning på riktigt

Klimatkrisen är akut och vi har bara några få år på oss att ställa om. Att snabbt anpassa våra samhällen så att vi lever bättre och utvecklar en djupare välfärd inom de planetära gränserna är en ödesfråga för mänskligheten. Vår nuvarande regering har kapitulerat inför denna uppgift.

EU:s centrala klimatpolitiska verktyg har kommit att bli utsläppshandel med pris på koldioxid, men detta system är inte tillräckligt för att möta den kris vi befinner oss i. EU går även åt rätt håll när det kommer till att beskydda och restaurera natur samt att öka kolsänkorna, trots att den svenska regeringen motarbetar flera förslag. Men ska klimatomställningen bli möjlig måste Sverige och andra EU-länder kunna genomdriva en vänsterpolitik med stora gröna investeringar som de facto minskar efterfrågan på koldioxid i ekonomin. Annars riskerar priset på koldioxid i utsläppshandelssystemet att bli mycket högt i framtiden, vilket främst kommer att straffa låg- och medelinkomsttagare.

Det är bra att EU sätter en ram för utsläppen och pressar medlemsländerna – problemet är att EU samtidigt hindrar medlemsländerna från att genomföra den konkreta klimatomställningen. När det gäller genomförandet av den konkreta omställningen har EU varit en bromskloss. De nödvändiga investeringar som krävs har länge hindrats av centralism, detaljreglering och krav på marknadsanpassning från Bryssel. Höga priser på ren el, dyr och privatiserad järnväg och hinder för en bred och modern bostadspolitik gör att vi inte effektivt kan ställa om från fossilt till förnybart. De EU-regler som bromsar eller motverkar den nödvändiga omställningen, såsom energimarknadsreglerna, järnvägsliberaliseringen och rigida statsstödsregler måste överges eller reformeras. Fortsätter EU:s marknadsliberala tvångströja att hindra Sverige från att genomföra klimatomställningen kommer vi inte att nå klimatmålen.

6.1 Den europeiska gröna given

Målsättningen med den europeiska gröna given är att ställa om EU:s politik till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med nettonollutsläpp 2050 och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukning. Tanken är att Europa ska bli världens första klimatneutrala världsdel. Vänsterpartiet tycker att det är en bra och nödvändig ambition. Det handlar om inget mindre än vår planets överlevnad och att vi i Europa, världens rikaste världsdel, självklart måste gå före.

Vänsterpartiet tar forskarnas rapporter och klimatrörelsens krav på största allvar. Vi vet att om vi ska klara omställningen till ekologiskt och socialt hållbara samhällen kan vi inte fortsätta som vanligt. Vi behöver göra stora, grundläggande förändringar, också i ekonomin. Därför bör den svenska regeringen verka för att skärpa målsättningarna och för att den europeiska gröna given ska innehålla bindande mål på 70 procents minskade utsläpp till 2030 och nollutsläpp till 2040 samt för kompletterande mål för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Med ambitiösa mål blir det tydligt att vi måste utforma ny politik och nya instrument, inte bara justera i marginalen. Det krävs även en plan för att fasa ut de miljö- och klimatskadliga EU-subventionerna. Europeiska investeringsbankens beslut 2019 att inte längre subventionera fossil energi är ett steg i rätt riktning.

En hållbar klimatpolitik behöver innehålla satsningar på ökad jämlikhet och rättvisa. Samhällen som hänger ihop klarar stora utmaningar och förändringar, medan samhällen med stora orättvisor dras isär och ökar grogrunden ytterligare för klimatförnekande högerauktoritära rörelser. En rättvis klimatomställning kräver därför specifika insatser i t.ex. kolregioner, men den kräver också en förändring av EU:s budgetramar och en ny ekonomisk politik. Klimatomställningen kräver tveklöst massiva offentliga investeringar i utökade tågförbindelser, förnybara energikällor, energieffektivitet och ett hållbart jordbruk. EU:s ekonomiska tvångströja i form av åtstramningspolitik sätter i dag stopp för dessa nödvändiga satsningar.

Vi måste fokusera på de stora företagens utsläpp. EU måste våga ifrågasätta och sätta stopp för de största miljö- och klimatbovarna, både inom och utanför unionen. Klimatpolitiken behöver genomsyra områden som handeln och investeringspolitiken, jordbrukspolitiken samt energi- och transportsektorn. Alla investeringar och beslut på EU-nivå måste bidra till att få ned utsläppen. Regeringen bör därför verka för att alla EU:s handelsavtal ska innehålla bindande miljö- och klimatklausuler samt att inga avtal ska tecknas med länder som inte skrivit under Parisavtalet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Naturen behöver ett starkare rättsligt skydd. Redan 1971 motionerade Vänsterpartiet i riksdagen om införandet av en internationell konvention för att förbjuda brott mot naturen (ekocid). Genom att göra ekocid till ett brott i enlighet med den s.k. Romstadgan skulle brott mot miljön få liknande status som krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten och kunna lagföras vid Internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC).

Behoven av att skydda miljön rättsligt har ökat med åren. Fallen är tyvärr många av storskaliga ingrepp på miljön som skadat ekosystem och livsmiljöer för oöverskådlig tid. Gruvbolag, skogsskövlare, fossila energibolag och andra exploatörer kommer lätt undan. Kvar blir en förödd miljö och omfattande kostnader som får bäras av hela samhället. En ekocidlagstiftning skulle vara ett viktigt verktyg i att stoppa detta och utkräva ansvar från de som utarmar miljön. Särskilt stor betydelse skulle en internationell lag om ekocid få för fattiga länder med svag miljölagstiftning som drabbas hårdast av de omfattande miljöbrotten.

Glädjande nog tar Internationella brottmålsdomstolen (ICC) numera sig an även miljömål. Det är ett viktigt steg framåt och innebär att vissa miljöfall kan tas upp i domstolen inom ramen för brott mot mänskligheten. Det är bra, men ännu bättre vore en renodlad ekocidtillämpning där alla fall med omfattande miljöförstöring, även om de inte är direkt kopplade till människors välfärd, skulle vara åtalbara. Det skulle skicka en viktig signal om att förstörelse av naturen i sig är ett brott.

Sverige bör inom EU verka för att uppdatera det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen (ekocid) genom att inkludera ekocid i Romstadgan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.2 EU:s elmarknad

Klimatkrisen kräver snabb utbyggnad av vår elproduktion. Elmarknaden har under en tid präglats av höga priser. Sättet att sätta elpriser – marginalprissättning – har lett till att dyr fossil energi i dag sätter priset på ren svensk el. Den ryska invasionen av Ukraina och energikrigföringen från ryskt håll påverkar hela energimarknaden i Europa. Trots att Sverige inte använder rysk gas har den ryska gasen styrt de svenska priserna på el. Det

är fullständigt orimligt. Fortsätter EU att arbeta för en jättemarknad för el med målet om ett gemensamt europeiskt elpris kommer Sverige permanent att få ett högre elpris.

Behovet av att reformera EU:s elmarknad är stort. Miljontals människor över hela Europa har fått lida för en politik som hellre värnar storbolagen än människors möjlighet att värma upp sina hus. Nuvarande ordning leder till att länder som misskött omställningen till fossilfri el kan övervältra kostnaderna för misslyckandet på andra länders industri och hushåll i form av högre elpriser. Sverige har i och med den nuvarande elmarknaden blivit mer sårbart, och förutsättningarna för den helt nödvändiga klimatomställningen har försämrats. Tyvärr visade det sig att de omfattande strukturreformer EU-kommissionen tidigare utlovat inte var mer än luftslott.

Sverige är Europas största nettoexportör av el. Vi producerar mer än vi behöver. Ändå drabbas svenska familjer och industrier mycket hårt av den pågående situationen på kontinenten. Vänsterpartiet har under lång tid påtalat riskerna med den prissättningsmodell som låter kontinentala priser på el smitta den svenska marknaden. Det är en modell som gjort att nästan hela den svenska prisuppgången motsvaras av ökade vinster.

Vänsterpartiet menar att regeringen ska begära ett undantag från EU som innebär möjlighet att reglera exporten vid kraftiga prisimpulser från utlandet. Länder som har en sådan energimix att höga och volatila priser uteslutande beror på snabba prisförändringar på exportpriser måste få verktyg för att stabilisera elpriset via reglering av exportens prispåverkan. Då skulle svenska elkonsumenter kunna skyddas från kraftiga svängningar ute i Europa.

Produktionskostnaden för den el ett land producerar måste ligga betydligt närmare priset på el i landet. Energisolidaritet är inte att svenska konsumenter ska straffbetala höga elräkningar utan att vi med kraft bygger ett robust elsystem på hela kontinenten.

Regeringen bör driva på för en reformerad prismekanism på EU:s elmarknad i syfte att skapa en tydligare koppling mellan produktionskostnad och pris till kund. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också begära ett undantag i EU i syfte att stabilisera elpriset via reglering av exportens prispåverkan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 EU:s fleråriga budgetram 2021–2027

Efter att Europaparlamentet godkänt EU:s långtidsbudget för 2021–2027 och återhämtningspaketet i december 2020 antogs budgetramen av rådet. Vänsterpartiet vill se en minskning av unionens budget. Vi vill bl.a. se en neddragning inom jordbrukspolitiken eftersom vi anser att den är ineffektiv och orättvis och inte ekologiskt hållbar. Vänsterpartiet anser att ansvaret för jordbrukspolitiken borde ligga på nationell nivå. Det skulle möjliggöra för Sverige att i större utsträckning stötta och utveckla sin landsbygd och sitt jordbruk samt säkerställa höga ambitioner för gott djurskydd, låg antibiotikaanvändning och långsiktig ekologisk hållbarhet.

Våra skattepengar ska gå till ökad jämlikhet, inom och mellan länder, och till att lösa miljö- och klimatutmaningarna. Vi motsätter oss ökad militarisering, räddningspaket till spekulationsglada banker och en inhuman asylpolitik med gränspolis och läger för asylsökande i EU:s grannländer. Om medlemsländerna får ett ökat ansvar för

finansiering och genomförande inom ramen för EU:s budget kan de själva effektivisera, minska EU-byråkratin och samtidigt se till att stöden blir mer effektiva.

Attackerna på välfärden och arbetsrätten i många EU-länder utgör ett allvarligt hot mot jämställdheten. EU:s påtvingade åtstramningspolitik har slagit extra hårt mot kvinnor. Kvinnor drabbas hårdast när välfärden skärs ned och arbetsvillkoren försämras. Vänsterpartiet driver kraven på ekonomisk rättvisa för kvinnor. Vi vill att EU inför en feministisk budget som bygger på en genomgripande feministisk analys, syftar till att utjämna skillnader mellan könen avseende inkomst, levnadsvillkor m.m. och förbättrar kvinnors villkor.

Regeringen bör verka för att EU inför en feministisk budget. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Utvidgningsprocessen

Vänsterpartiet respekterar den nationella suveräniteten, dvs. varje land måste självt bestämma om det vill bli kandidatland för EU-medlemskap. Vi understryker vikten av att befolkningen i varje enskilt land tillfrågas om detta. Och beslut om att ansluta landet till EU bör absolut föregås av en folkomröstning. Frågan har aktualiserats med anledning av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och att Ryssland motsatt sig ett ukrainskt EU-medlemskap. Efter att kriget startade har Ukraina, Moldavien och Georgien ansökt om EU-medlemskap.

EU införde 2020 nya stegbaserade regler för processen för medlemskap med anledning av Nordmakedoniens och Albanians ansökan om medlemskap. Det är viktigt att alla länder behandlas rättvist och lika. Därför bör samma beslutade processer också gälla de länder som nu ansökt om medlemskap.

Vänsterpartiet anser att det är avgörande att länderna är demokratiska och fullt ut respekterar de mänskliga rättigheterna. Självklart måste också kraven på en fungerande rättsstat vara helt uppfyllda. Vänsterpartiet har riktat kritik mot EU:s krav på stora ekonomiska marknadsliberala förändringar i kandidatländerna. Ekonomiska reformer måste genomföras i en takt och på ett sätt som inte försvårar folkens levnadsvillkor genom exempelvis ökad arbetslöshet och social utslagning. Vänsterpartiet har röstat för Ukrainas EU-ansökan och vill att EU ska stödja återuppbyggnaden av ett fritt Ukraina, och ett sådant stöd ska prioritera Ukraina och det ukrainska folket, inte möjligheten för utländska företag att tjäna pengar genom privatiseringar.

Vänsterpartiet ställer sig även kritiskt till EU:s krav på att ländernas utrikespolitik ska ändras så att den helt stämmer överens med EU:s positiva inställning till exempelvis Nato och en fortsatt militarisering av EU.

När frågorna om kandidatländerna rapporteras i EU-parlamentet understryker Vänsterpartiet alltid frågorna om demokrati, mänskliga rättigheter, fungerande rättsstat och grundläggande sociala villkor för befolkningen. Vi understryker också att beslutet om medlemskap måste vara befolkningens eget i det aktuella landet.

8.1 Turkiet

Under Erdoğan's styre har utvecklingen i Turkiet tagit tydliga steg i helt fel riktning. Sedan det misslyckade kuppförsöket sommaren 2016 har inskränkningarna av

demokratiska fri- och rättigheter ökat ytterligare. Massarresteringar och begränsningar av yttrandefriheten har varit återkommande. Genom en konstitutionsändring våren 2017 har ännu mer makt samlats hos Erdoğan. Tusentals människor riskerar att bli arresterade och åtalade för vad de publicerar i sociala medier, och det är inte ovanligt att journalister blir frihetsberövade eller fängslade för terroristbrott på grund av sitt journalistiska arbete. Nästan alla medier ägs av företag nära Erdoğan som undviker att kritiskt granska regimen.

Aktivister som kämpar för mänskliga rättigheter slås ned. Inte minst drabbas organisationer som kämpar för kvinnors rättigheter. Våld mot kvinnor legitimeras i statliga medier, kvinnor som demonstrerar för sina rättigheter fängslas och företrädare för regeringspartiet AKP hävdar att kvinnor och män inte är jämställda enligt naturlag.

Utöver regimen repressiva agerande mot det turkiska civilsamhället har även militära attacker utförts, särskilt mot kurdiska befolkningar och områden. Turkiet har upprepade gånger genomfört territoriella kränkningar av sina grannländer. Så sent som i januari i år genomförde Turkiet både flyg- och markanfall mot kurdiska områden i grannländerna Syrien och Irak.

Det tredje största partiet i landet, det prokurdiska oppositionspartiet HDP, riskerar att upplösas av Erdoğan's regim, och ledande politiker kan dömas i massrättegångar – helt i strid med demokratiska principer. För att alls ha en möjlighet att delta i det senaste valet tvingades politiker i stället att kandidera för ett betydligt mindre parti: Rödgröna vänstern.

Turkiet har tydligt visat att man inte respekterar andra länders demokratiska ordning. Turkiets president Erdoğan's försök att utpressa Sverige till regelvidriga utlämningar och ny lagstiftning i samband med Natoansökan är bara ett exempel.

Till detta Turkiet skickar Sverige och EU betydande ekonomiskt stöd. En del av det består av ett förmedlemskapsstöd, som Turkiet tar emot för att förhandla om EU-medlemskap. Mellan 2014 och 2020 uppgick det till omkring 50 miljarder kronor. Samtidigt var det många år sedan som några faktiska förhandlingar om medlemskap ägde rum.

I dagsläget är det uppenbart att Turkiet inte uppfyller de krav på demokratiska och mänskliga rättigheter som ställs på de länder som vill bli medlemmar i EU. Sverige måste kräva att förhandlingarna om EU-medlemskap ska avbrytas om Turkiet antingen upplöser HDP eller dömer ledande företrädare i massrättegångar. Upplösandet av ett demokratiskt parti och dömandet av ledande politiker i utomrättsliga massrättegångar skulle innebära en allvarligare inskränkning av Turkiets demokrati. Samtidigt är läget redan nu så pass svårt att förhandlingar om medlemskap måste frysas tills vidare. Det innebär att alla de förmåner som förmedlemskapsprogrammet ger såväl politiskt som ekonomiskt omedelbart dras in.

Regeringen bör verka för att EU avbryter förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap om landet antingen upplöser HDP eller dömer ledande företrädare i massrättegångar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör verka för att EU fryser förhandlingarna med Turkiet om EU-medlemskap tills vidare och att alla de förmåner som förmedlemskapsprogrammet ger, såväl politiskt som ekonomiskt, omedelbart dras in. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Dessutom har Turkiet hittills tagit emot över 60 miljarder kronor från EU för att upprätthålla flyktingläger. EU har inte vågat agera mot Turkiet av rädsla för att Erdoğan skulle säga upp det skamliga avtal som hindrar flyktingar från att ta sig från Turkiet till

Europa. Under början av 2020 blev problemen med avtalet alltmer uppenbara. När den turkiska regimen hotade att skicka samtliga landets flyktingar till gränsen mot Grekland reagerade EU genom att till varje pris försöka hålla människor på flykt bortan från Europa. EU:s kritik mot Turkiet är fortfarande försiktig, och flyktingarna hamnar i kläm i stormaktsspelet mellan EU och Turkiet. Det är hög tid för EU att säga upp avtalet och tydligt agera mot förtrycket av oppositionella och inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter i Turkiet.

Regeringen bör verka för att EU avbryter flyktavtalet med Turkiet och agerar för att våldet och repressionen mot oppositionella i Turkiet upphör och att alla som fängslats på politisk grund frigges. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I oktober 2019 angrep Turkiet det kurdiskdominerade området Rojava i nordöstra Syrien. EU fördömde då, på svenskt initiativ, Turkiets angrepp. Samtidigt var inte EU-länderna beredda att gå så långt i åtgärder mot Turkiet som den svenska riksdagen och regeringen ville. I stället för ett vapenembargo mot Turkiet enades EU-länderna om att rekommendera länderna att se över sin militära export. Ett par EU-länder, däribland Sverige, stoppade därför vapenexporten till Turkiet medan andra länder fortsatte med sin export.

Ett av de krav Turkiet ställde på Sverige för att godkänna ett svenskt medlemskap i Nato är just att vapenexporten ska återupptas, vilket också har skett genom nya beslut från Inspektionen för strategiska produkter (ISP) i september 2022 med en direkt hänvisning till den utrikespolitiska deklarationen från juni 2022. Förra året, 2023, exporterades vapen till Turkiet för första gången sedan alla tillstånd drogs in. Vänsterpartiet anser inte att situationen i Turkiet har förbättrats på ett sådant sätt att vapenexport kan återupptas. Det finns tvärtom en överhängande risk att konflikten mellan Turkiet och kurder eskalerar. Turkiet har hittills inte dragit sig för att trotsa det internationella regelverket och attackera civila. Sverige bör därför verka för ett EU-gemensamt vapenembargo mot Turkiet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 EU:s strategi för Östersjöregionen

Det säkerhetspolitiska läget i vårt direkta närområde har på kort tid försämrats. I den situation vi nu befinner oss i, med pågående strider i Ukraina och miljontals människor som tvingats på flykt, är det i första hand stöd till och solidaritet med Ukraina som behövs. Men Rysslands anfallskrig innebär oundvikligen att även andra länder i Europa och inom EU påverkas.

Förutom Ukraina utgör Rysslands imperialistiska politik ett direkt hot mot befolkningen i flera andra grannländer – Georgien, Moldavien, Belarus och länderna i Centralasien. Likaså utgör Ryssland ett säkerhetspolitiskt hot mot alla människor i Ryssland som nu protesterar mot invasionen av Ukraina, som motsätter sig styret i Kreml eller som inte passar i det samhälle som Putin vill bygga. För ryska hbtq-personer, urfolksföreträdare, fredsaktivister, miljörelser, kvinnörelser och vänsteraktivister är den egna regimen ett dagligt säkerhetshot. Den ryska oppositionen såväl som ryska medier tvingas flytta utomlands för att kunna verka, inte minst på grund av den s.k. agentlag som godtyckligt stämplar medier och journalister som utländska

agenter. EU har en viktig roll i att stödja den fria journalistiken och erbjuda möjligheter för fria ryska medier att verka från EU.

Vänsterpartiet driver på för ytterligare sanktioner mot Ryssland. Rysk gas och olja måste ersättas med förnybar energi. Omvärlden måste också visa stöd för de ryska freds- och demokratiaktivister som motsätter sig Putins krig. Många av dem som behöver skydd undan Putins förföljelser befinner sig inte i EU, utan i länder dit Ryssland har visumfrihet. Det betyder också att risken för att utlämnas tillbaka till Ryssland är hög. Sverige och EU måste hitta bättre strategier för att stödja den ryska oppositionen.

EU är nu mer enat än på länge i sin Rysslandspolitik. Det är viktigt att enigheten fortsätter och tydligheten i sanktionsregimerna består så länge ingen reell förbättring sker på marken och i den ryska politiken. På längre sikt är det viktigt att det mellanfolkliga samarbetet mellan EU och Ryssland utökas; vi behöver en motvikt till aggression och upprustning. I det arbetet kan Sverige spela en aktivare roll i syfte att skapa ett ökat samarbete runt Östersjön, och Svenska institutet bör få ett särskilt uppdrag att arbeta för att främja en säkerhetsgemenskap och en demokratisk utveckling i Ryssland.

Regeringen bör utöka stödet till den ryska freds- och demokrati rörelsen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik gentemot Ryssland utvecklas i motionen Ryssland (mot. 2022/23:612).

10 EU:s utrikes- och säkerhetspolitik

Ett förändrat säkerhetspolitiskt läge kräver internationellt samarbete. Vi menar att EU kan fylla en roll i att samordna och stötta medlemsländerna i att främja fred och i att bygga ett säkrare Europa. Däremot vill vi inte att ännu fler beslut om säkerhetsförsvars- och utrikespolitik förs över till EU. Vi vill att den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken utgår från ett brett engagemang för demokrati, mänskliga rättigheter och folkrätt, för kvinnors frigörelse och global social rättvisa.

Kravet på konsensus leder till att EU ofta hindras från att ta progressiva positioner i viktiga frågor, t.ex. att försvara aborträtten och stärka satsningar på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Det leder också ofta till att EU agerar långsamt och vagt, med urvattnade skrivningar. Cyperns långa blockering av sanktioner mot regimen i Belarus är ett exempel. Ungerns försök att stoppa stödet till Ukraina ett annat. Det betyder inte att vi vill gå mot en ordning där majoritetsbeslut gäller. Med en sådan ordning skulle risken för att utrikespolitiken kapas av de reaktionära och rasistiska krafterna i Europa öka. Vänsterpartiet vill i stället att utrikespolitiken återgår till att bli en helt nationell kompetens.

Utrikespolitiken måste bli mer konsekvent. I dag behandlas lika fall olika beroende på vilka länder det handlar om. Ekonomiska och politiska relationer har större betydelse än respekten för mänskliga rättigheter och folkrätten. De tydligaste exemplen utgörs av EU:s relationer med Marocko och Israel. Regeringen bör verka för att EU konsekvent står upp för mänskliga rättigheter, folkrätten och demokratin i sina relationer till andra länder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10.1 Ett kärnvapenfritt EU

Med snart 80 år sedan atombomberna fälldes över Hiroshima och Nagasaki är kärnvapen fortfarande en viktig del i många länders försvarsdoktrin. Sverige är sedan den 7 mars 2024 medlem i Nato. Kärnvapen är en bärande del av Nato, och Nato är en kärnvapenallians i bemärkelsen att amerikanska kärnvapen utgör den yttersta garantin för de allierades säkerhet.

I sin årsbok för 2023 konstaterar fredsforskningsinstitutet Sipri att lagren av kärnstridsspetsar fortsätter att minska, samtidigt som antalet operativa stridsspetsar ökar igen. De nio kärnvapenstaterna fortsätter modernisera sina kärnvapen. Både Ryssland, USA och Kina har omfattande och kostsamma program för att modernisera sina kärnvapenprogram. Flera av EU:s medlemsländer, Storbritannien och Frankrike, innehar kärnvapen. Storbritannien lade i början av 2021 om den tidigare policyn att minska landets kärnvapenarsenal och har i stället höjt det planerade taket för antalet kärnvapen. Frankrike har offentliggjort ett program för att utveckla en tredje generation atomdrivna ubåtar med kärnvapenbestyckade ballistiska robotar.

Förespråkarna för kärnvapen argumenterar att kärnvapen är avskräckande. Det är ett mycket kortsiktigt perspektiv. Att länder tävlar med varandra i kärnvapenkapprustningen ökar osäkerheten och är knappast ett sätt att bygga fred och trygghet. Ett exempel är hur Kina nu drastiskt utökar sin kärnvapenarsenal för att komma upp i de volymer USA och Ryssland har.

Överenskommelser om kärnvapenfria zoner är ett av de allra mest effektiva verktygen mot kärnvapen och mot kärnvapenspridning. Om länder kan vara förvissade om att andra stater inte håller kärnvapen dämpar det viljan att skaffa egna. Stora delar av världen omfattas redan av kärnvapenfria zoner/zoner fria från massförstörelsevapen. Det gäller exempelvis Latinamerika, Afrika, Centralasien och Antarktis.

En kärnvapenfri zon i EU vore inte bara ett säkerhetspolitiskt riktigt beslut utan också en viktig markering för fred och kärnvapennedrustning gentemot världssamfundet. Regeringen bör därför arbeta för att EU ska bli en kärnvapenfri zon. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Handelspolitik

Företag ska aldrig ställas över demokratin. Därför vill Vänsterpartiet stoppa den förskjutning av makt från folket till storföretag som många av dagens internationella handelsavtal i praktiken innebär. Det är helt orimligt att viktiga politiska beslut som påverkar vårt klimat, vår ekonomi och vår välfärd avhandlas utan demokratisk insyn och därefter inte kan påverkas. Vänsterpartiet vill ha rättvisa handelsavtal där företag aldrig kan stämma stater för demokratiskt fattade politiska beslut. Regeringen ska verka för att inga fler odemokratiska EU-handelsavtal tecknas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill att EU för en feministisk handelspolitik som bygger på en genomgripande feministisk analys, syftar till att utjämna skillnader i inkomst, levnadsvillkor m.m. mellan könen världen över och förbättrar kvinnors villkor. Regeringen ska verka för att EU försvarar kvinnors ekonomiska rättigheter och inför en feministisk handelspolitik. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Kinas ökade globala närvaro påverkar även EU:s handelspolitik. År 2020 hade direktinvesteringar från EU till Kina uppgått till mer än 140 miljarder euro under de senaste 20 åren. Under samma tidsperiod hade Kina investerat 120 miljarder euro i EU. Den s.k. Nya Sidenvägen, eller Belt and Road Initiative (BRI), är ett enormt infrastrukturprojekt som bl.a. syftar till att länka samman handelsvägarna mellan Kina och Europa.

Den kinesiska statens försök att kontrollera och utöva makt över företagen gäller även europeiska företag. År 2021 uppmärksammades t.ex. den kinesiska bojkotten av H & M efter att kritik riktats mot Kinas förtryck av uigurerna i området Xinjiang, varifrån en del av den bomull H & M använder kommer. Sverige bör stödja de företag som följer ILO:s konventioner – Kina ska inte straffa företag för att de värnar om mänskliga rättigheter.

Efter många år av förhandlingar finns sedan 2020 ett principavtal om investeringar mellan EU och Kina på plats, kallat Comprehensive Agreement on Investment (CAI). EU-parlamentet valde dock 2021 att frysa ratificeringen, detta i samband med att man införde sanktioner på grund av bristande mänskliga rättigheter vilka Kina svarade på med motsanktioner.

Vänsterpartiet anser att Sverige bör vara kritiskt till denna typ av frihandelsavtal. Avtalet har mött en omfattande kritik, bl.a. från Europafacket EFS och en lång rad andra fackliga människorättsorganisationer, för att åtaganden om mänskliga rättigheter är alltför vaga. Regeringen ska verka för att tydliga regler kring mänskliga rättigheter införs i Comprehensive Agreement on Investment (CAI). Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

EU är även i slutprocessen gällande Mercosuravtalet tillsammans med ett antal länder i Sydamerika. Civilsamhällesorganisationer och sociala rörelser i de länderna har starkt kritiserat avtalets förvärrande av miljöförstöring och klimatkrisen, parallellt med att det riskerar att öka brotten mot de mänskliga rättigheterna. Avtalet riskerar även att gynna storföretag på småbrukares bekostnad, både i Sydamerika och i EU, vilket kommer att leda till ytterligare försämring av lokal matproduktion. Särskilt utsatta är arbetares, kvinnors och urfolks rättigheter. Det kommer att bli av stor vikt att Sverige och EU använder detta handelsavtal för att ställa krav på exempelvis Brasiliens klimatåtagande. Vänsterpartiet anser att Sverige inte ska ingå internationella handelsavtal vars effekt förvärrar klimatkrisen och bryter mot de mänskliga rättigheterna. Läs mer i vår motion Handelspolitik (mot. 2023/24:989).

12 Utvecklingspolitik

EU och EU:s medlemsländer står för en stor del av det globala biståndet och är många fattiga länders största handelspartner. Trots det lyser unionen med sin frånvaro i den svenska biståndsdebatten. Concord Europe är en plattform för europeiska biståndsorganisationer. De beskriver utvecklingen inom EU:s bistånd i den årliga Aid Watch-rapporten. Rapporten för 2023 beskriver hur EU:s bistånd nådde sin högsta nivå någonsin 2022, men också att så gott som hela ökningen, både av EU:s och medlemsstaternas bistånd, beror på det ökade stödet till Ukraina. Samtidigt nådde även urholkningen av biståndet nya rekordnivåer. Mer än en femtedel av EU:s bistånd föll utanför grundkriterierna för vad som går att räkna som bistånd. Biståndet till Afrika

söder om Sahara minskade med nästan 8 procent. Det är bistånd som går till några av världens mest behövande. I praktiken betyder det att pengar har flyttats från en humanitär kris till en annan.

Aid Watch beskrev redan förra året hur en allt större del av biståndet går till frågor som är viktiga av interna skäl i EU. EU:s migrationspolitiska och geopolitiska ambitioner formar unionens internationella utvecklingssamarbete på bekostnad av människor i fattigdom och förtryck. Biståndet missar målen eftersom det styrs av egenintressen i stället för mottagarländernas intressen. Det är framför allt säkerhets- och migrationspolitiska intressen som prioriteras framför stöd till de som lever i de mest fattigdomsdrabbade länderna. Det är också helt i linje med den nya inriktning som regeringen beslutat ska gälla för det svenska biståndet. Detta hindrar långsiktigt hållbar utveckling och motverkar själva idén om bistånd.

I regeringens budgetproposition för 2024 är det tydligt att man i högre grad vill koncentrera biståndet till EU. Situationen i Ukraina är akut. Rysslands folkrättsvidriga anfallskrig har orsakat en omfattande förödelse och splittrat familjer, och tiotusentals civila har dödats eller skadats. Att Ukraina behöver internationellt stöd är självklart. Sverige har alla möjligheter att självständigt och via EU spela en viktig roll när det gäller både humanitärt stöd och stöd till återuppbyggnaden. Samtidigt pågår en rad andra kriser, krig och konflikter runt om i världen som inte får glömmas bort. Konflikten i Jemen, hungerkrisen i Somalia och fattigdomen i Myanmar är bara några exempel. Sverige måste därför i samarbete med andra hitta en långsiktig plan för stöd till Ukrainas återuppbyggnad som inte belastar vare sig den svenska biståndsbudgeten eller EU:s nuvarande gemensamma bistånd.

År 1970 satte FN målet att 0,7 procent av givarländernas BNI ska gå till bistånd. EU:s målsättning att nå 0,7-procentsmålet till 2015 har reviderats till ett kollektivt åtagande om att nå 0,7 procent under löptiden för Agenda 2030, dock med förbehållet att de äldre medlemsstaterna får ta hänsyn till budgetära omständigheter och att de nyare endast måste sträva mot målet 0,33 procent av BNI. EU ska dessutom till 2025 uppnå målet om att 0,15–0,20 procent av BNI ska gå till de minst utvecklade länderna samt uppnå målet om 0,20 procent till 2030. Concord konstaterar att bara tre länder når upp till målet om 0,7 procent 2022 (Luxemburg, Sverige och Tyskland) – det i en tid när ett flertal globala kriser överlappar varandra, vilket resulterar i förödande konsekvenser för stora delar av världen.

Att Sverige i och med regeringens nya biståndspolitik frångår enprocentsmålet är inte bara ett svek mot både väljare och de miljontals människor i världen som är i behov av internationellt bistånd. Det undergräver också vår roll internationellt som ledande inom utvecklingsarbetet. Att Sverige har gått längre än 0,7-procentsmålet har drivit på för att andra länder ska röra sig i samma riktning. Fler länder inom EU behöver ta ett större ansvar i stället för att backa inför de kriser världen står mitt uppe i.

Redan innan coronapandemin låg biståndet på lägre nivåer än vad som skulle krävas för att klara målen i Agenda 2030. Enligt FN lider 345 miljoner människor av akut undernäring, en siffra som har mer än fördubblats sedan 2019. Samtidigt ökar fattigdomen i världen för första gången på årtionden. Under 2022 ökade antalet människor som lever i extrem fattigdom till 719 miljoner – 9,3 procent av hela världens befolkning, enligt Världsbanken. Även den demokratiska utvecklingen går bakåt. Klimatkrisen, coronapandemin, höjda livsmedelspriser och ett växande antal krig och konflikter är faktorer som tillsammans skapar en mycket utsatt situation för en stor del av världens befolkning. I en sådan kontext ska inte EU:s biståndsbudget eller krav på

medlemsländers utvecklingsbistånd minskas eller ligga kvar på samma låga nivåer. Vänsterpartiet anser att dagens målsättningar är för lågt ställda och att EU bör följa FN:s uppsatta mål. Sverige bör verka för att alla EU-länder ska ge minst 0,7 procent av BNI i utvecklingsbistånd. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör även verka för att alla EU-länder ger minst 0,2 procent av BNI till de minst utvecklade länderna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den svenska regeringen har som ambition att föra utvecklings- och biståndspolitiken närmare handelspolitiken, detta trots att det inte går i linje med biståndseffektivitetsagendan. Sveriges regering bör arbeta för ett effektivt bistånd inom EU som följer ramarna för det globala ramverket GPEDC. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

EU:s oförmåga att nå upp till de uppsatta målen och dess sätt att skjuta dem på framtiden och se ut att missa dem med stor marginal är mycket oroväckande. Med flera globala kriser som pågår samtidigt är behoven av verkligt bistånd större än på länge. Att världens rikaste världsdel inte förmår ta ett större ansvar är ett svek. Vänsterpartiets syn på EU:s utvecklingspolitik utvecklas i motionen En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling (mot. 2023/24:2343).

13 Försvarspolitik

Vänsterpartiet menar att en oberoende och militärt alliansfri utrikespolitik bäst gynnar svensk säkerhet och handlingsfrihet. Sverige är sedan den 7 mars 2024 medlem i Nato. Vänsterpartiet har konsekvent sagt nej till ett svenskt medlemskap i Nato. Läs mer i vår motion med anledning av proposition 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato (mot. 2022/23:2348). Vänsterpartiet anser fortsatt att Sverige inte bör vara medlem i Nato och verkar för att Sverige även under medlemskapet ska ha en självständig och stark utrikes-, försvars-... och säkerhetspolitik. Sedan Sverige gått med i Nato vill Vänsterpartiet fortsätta föra en aktiv politik som utgår från värderingar vi delar med en stor majoritet i Sverige. Vi verkar för att hålla Sverige fritt från kärnvapen och för att alla som vistas på svensk mark ska lyda under svensk lag. Vi vill vidare prioritera den nordiska dimensionen och samarbete med andra demokratiska länder i EU och Europa. Vi vet inte vilken väg USA kommer att ta de närmsta åren och vill i likhet med andra länder i Europa inte ha vår säkerhet villkorad av USA. Vi vill att Sverige främst ska inrikta sin internationella säkerhetspolitik på fredliga lösningar och på att förebygga kriser snarare än att förespråka militära lösningar. EU är i dag långt ifrån att vara det s.k. fredsprojekt som det så ofta misstas för att vara. Starka krafter inom EU arbetar för att militarisera unionen. Federalistiska strömningar arbetar aktivt för ett militariserat Europas förenta stater, och det europeiska militärindustriella komplexet ser sin chans att göra stora pengar på vapen och militärutrustning. Sverige har tidigare intagit en förhållandevis skeptisk hållning till en sådan utveckling. Nu drivs utvecklingen snabbt på bl.a. genom den strategiska kompassen.

Att säga ja till EU:s försvarsbygge innebär också att Sverige ställer sig på samma militära sida som de gamla stora kolonialmakterna i Europa. Den säkerhet som nu ska byggas med EU och en allt hårdare hoptvinning med Nato består av en hårt uppskruvad retorik och allt intensivare militärövningar och upprustningsprogram – och inte minst en

ständigt ökande spänningsnivå. Vänsterpartiet motsätter sig att ytterligare beslut om säkerhets-, försvars- och utrikespolitik förs över till EU eller överförs till överstatliga beslut med kvalificerad majoritet. Sverige bör avbryta allt samarbete som bidrar till militariseringen av EU. Vi är emot en gemensam säkerhets- och försvarspolitik för EU och det permanenta strukturerade samarbetet Pesco. I stället bör EU prioritera en roll som förtroendeskapare och fredsbyggare i Europa. Regeringen bör återkomma med förslag om att Sverige ska lämna Pesco. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik gällande internationella försvarssamarbeten inom EU, Nato, FN och bilaterala samarbeten utvecklas i vår motion För militär alliansfrihet (mot. 2021/22:497).

14 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

När vägen mellan Turkiet och Grekland stängdes blev Libyen det främsta avreselandet för människor på flykt från Afrika och delar av Mellanöstern till Europa. Det beror till stor del på det rådande kaoset och bristen på kontroll över landets gränser. EU har fokuserat sitt engagemang i Libyen på att stoppa flyktingar från att ta sig in i Europa, trots att det innebär att de fastnar i det krigshärjade landet. Situationen för de flyktingar som befinner sig i Libyen är fruktansvärd. Flera rapporter, bl.a. från FN och Human Rights Watch, vittnar om flyktingar som säljs som slavar, trafficking, sexuella övergrepp och tortyr. Samtidigt betalar EU den libyska kustbevakningen för att stoppa båtar med flyktingar trots att FN-rapporter beskriver hur denna vid upprepade tillfällen har skjutit mot, skjutit sönder och sänkt flyktingbåtar. Flyktingar som omhändertas av den libyska kustbevakningen förs tillbaka till Libyens migrationshäkten där de intagna utsätts för tortyr, svält och våldtäkter samt säljs som slavar. Trots situationen i Libyen och vetskapen om de övergrepp som sker fortsätter EU:s stöd till landets s.k. kustbevakning. Det är uppenbart att mänskliga rättigheter väger lätt mot ambitionerna att stoppa flyktingar från att komma till Europa. Det är dessutom uppenbart att den förda politiken leder till att landet destabiliseras ytterligare.

Sverige bör verka för att EU slutar finansiera den libyska kustbevakningen och att relationer med Libyen bygger på full respekt för asylrätten och mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet menar att de flyktingar som är fast i Libyen måste evakueras därifrån. Sverige bör genom EU och FN:s flyktingorgan (UNHCR) agera för en snabb evakuering och vidarebosättning av flyktingar och asylsökande från Libyen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

När EU hösten 2016 tecknade återtagandeavtal med Afghanistan var det med hot om att dra tillbaka biståndet på motsvarande 10 miljarder kronor årligen under en fyraårsperiod. Afghanistan är ett av världens fattigaste länder och är därmed så pass beroende av utländskt bistånd att dess regering hade svårt att stå emot pressen från EU. I och med talibanernas maktövertagande skickade EU-länderna tillbaka människorna till förtryck, fattigdom och svält. Kommissionen har även föreslagit en blandning av främjande och tvingande åtgärder för att få andra stater, framför allt i Afrika, att hindra migranter från att ta sig till Europa.

Under de senaste åren har EU:s ansträngningar för att stoppa människor på flykt från att komma till Europa inneburit allt tydligare avsteg från asylrättens principer. Genom att utmåla flyktingar som orsaken till EU:s problem och som hot mot vår säkerhet försöker styrande politiker avleda uppmärksamheten från sina egna politiska misslyckanden som inneburit ökade ekonomiska skillnader, fler osäkra anställningar samt högre priser på el och mat.

Genom avtal med olika diktaturer försöker EU stänga sina gränser. Konsekvenserna av den politiken syns på Medelhavets botten. I stället söker människor i behov av skydd arbete i Sverige och Europa. Här utnyttjas de av arbetsgivare som betalar låga ersättningar och som på det sättet skapar splittring och motsättningar på arbetsmarknaden.

Det är uppenbart att EU använder sin politiska och ekonomiska makt för att begränsa asylrätten och människors rätt att röra sig. Genom att samarbeta med stater där människorättskränkningar är vanligt förekommande, t.ex. Sudan, Egypten och Libyen, för att stoppa människor på flykt finns uppenbara risker för att EU bidrar till grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Sverige bör inom EU motverka alla beslut som innebär att asylrätten och flyktingars mänskliga rättigheter kränks. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Att stoppa eventuella asylsökande är olagligt enligt internationell rätt. Trots det har EU:s gränsmyndighet Frontex grova anklagelser mot sig för att ha gjort just det. Båtar från Turkiet till Grekland har stoppats på vad som kan vara olagliga sätt. Myndigheten har fått kritik från bl.a. FN:s flyktigorgan för att ha undanhållit eventuellt våld till havs i sin årsrapport. Det behövs oberoende utredningar sett till att Frontex egna internutredningar kommit fram till att inga brott mot rättigheter skett. Sverige bör verka för att EU ska tillsätta oberoende utredningar av huruvida Frontex har brutit mot internationell rätt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

14.1 Israels ockupation av Palestina

Vänsterpartiet fördömer alla attacker på civila och kräver att EU också gör det. Det gäller både Hamas brutala terrorattacker på civila den 7 oktober 2023 och Israels anfall mot Gaza, där i skrivande stund över 30 000 människor mördats och miljoner fördrivits. Israels bombningar har förvandlat Gaza till ruiner, och genom blockaden hindrar man mat, vatten, el och mediciner från att nå de som behöver. WHO larmar om barn som dör av svält i norra Gaza, samtidigt som nödhjälpen stoppas på vägen. Situationen i Gaza är en mardröm.

EU måste sätta press på Israel för ett omedelbart eldupphör i Gaza. Vi vill att EU säger upp sitt handelsavtal med Israel och inför ett stopp för handel med vapen med Israel. EU måste arbeta för att Israels ockupation av Palestina ska upphöra.

Sverige bör driva på för att EU ska ta ställning för ett omedelbart och permanent eldupphör i Gaza. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Israels ockupation av Palestina har skapat en av världens mest segdragna konflikter. Redan genom processen som ledde till att staten Israel utropades 1948 skapades grogrunden för dagens konflikt genom att hundratusentals palestinier fördrevs från sina hem. Sedan sexdagarskriget 1967 har Israel ockuperat och blockerat Gazaremsan, Västbanken och östra Jerusalem i strid med folkrätten. Konflikten mellan Israel och Palestina är inte en konflikt mellan jämlika parter. Israel är en av världens största krigsmakter vars militärapparat understöds av USA, och landet har ett större ansvar

enligt folkrätten i egenskap av ockupationsmakt. Samtidigt är det viktigt att understryka att folkrättens regelverk, bl.a. förbudet mot attacker mot civila, omfattar samtliga parter.

Våldet har ökat även på Västbanken. I skuggan av attackerna mot Gaza har ett stort antal palestinier dödats av israelisk militär och aggressiva bosättare. Andra har drivits bort från sina marker och hem. Våldet är direkt sanktionerat från den israeliska regeringen, och bl.a. har vapen delats ut till bosättare på Västbanken av den högerextrema ministern Itamar Ben-Gvir.

Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark växer och fördrivningen av palestinier ökar. Nya israeliska vägar byggs på Västbanken, byggandet av den mur som länge har fördömts av FN fortsätter. Israeliska soldater och bosättare har upprepade gånger förstört anläggningar på Västbanken som har finansierats med svenska biståndspengar. Till det kommer alla de biståndsprojekt som förstörts i Gaza under de pågående attackerna. Bosättningarna utgör ett brott mot fjärde Genèvekonventionen och anses vara ett krigsbrott av Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Så länge Israel vägrar att respektera palestiniernas grundläggande mänskliga rättigheter kommer det inte vara möjligt att uppnå fred.

Sverige bör rikta sanktioner mot israeliska bosättare och driva på för att sanktionerna ska bli verklighet i EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att vi i längden ska kunna hoppas på en varaktig fred måste Israels ockupation upphöra och palestinierna tillåtas att leva i frihet. Hamas illdåd kan aldrig rättfärdiga fördrivning och urskillningslöst dödande av den palestinska civilbefolkningen. Israel måste dra sig tillbaka från ockuperat område, bosättningarna måste utrymmas och en fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas inom 1967 års gränser.

Israels ockupation av Palestina hade inte varit möjlig utan EU:s förmånliga handelsavtal med Israel eller utan USA:s militära bistånd till landet. Att Europeiska unionen år efter år ”betonar vikten av att gränserna till Gaza öppnas” och riktar kritik mot delar av Israels politik förändrar tyvärr inte situationen för palestinierna. Israel har kunnat ignorera EU:s kritik utan att det fått några konsekvenser. En förutsättning för att Sveriges och EU:s uttalanden ska göra skillnad är att man också är beredd att sätta tyngd bakom sitt budskap. Samarbetet mellan EU och Israel är omfattande och ger EU en möjlighet att sätta press på Israel att respektera folkrätten. Associeringsavtalet mellan EU och Israel är t.ex. villkorat med respekt för de mänskliga rättigheterna. EU:s associationsavtal med Israel innefattar förmånliga handelsavtal som ger det israeliska näringslivet stora ekonomiska fördelar. På så vis bidrar EU till att stärka den ekonomiska basen för ockupationspolitiken. Sverige bör motsätta sig att EU fördjupar sitt samarbete med Israel på något område och suspendera det nuvarande associeringsavtalet så länge Israel inte avvecklar bosättningarna och vägspärrarna på ockuperat område, avbryter blockaden av Gaza och upphör med byggandet av muren på Västbanken. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Att strypa vapentillförseln är ett effektivt verktyg för att sätta press på alla parter. I dag förekommer ingen vapenexport från EU till de palestinska parterna, men flera EU-medlemmar exporterar vapen till Israel. All vapenexport från EU-länderna till Israel måste upphöra. Sverige bör ta initiativ till att EU ska införa ett vapenembargo mot Israel. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Begångna krigsbrott måste utredas och de ansvariga måste ställas till svars i Internationella domstolen (ICJ) och Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Sverige

bör driva på för att EU ska vidta åtgärder för att underlätta ansvarsutkrävande för begångna krigsbrott. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik när det gäller Israels ockupation av Palestina utvecklas i vår motion Israels ockupation av Palestina (mot. 2019/20:135).

14.2 Marockos ockupation av Västsahara

Marocko ockuperar Västsahara sedan 1975. Det är en ockupation som strider mot internationell rätt och som FN har antagit flera tydliga resolutioner mot. Ockupationen har även dömts som illegal av den internationella domstolen i Haag. År 1991 slöts ett avtal om ett vapenstillestånd, och parterna kom överens om att hålla en folkomröstning om Västsaharas självständighet övervakad av den FN-ledda styrkan Minurso. Marocko har dock gjort sitt yttersta för att sabotera och förhala processen.

Situationen har förändrats dramatiskt de senaste åren. Nu är en fredlig lösning ännu längre bort på den snart halvsekellånga konflikten, i och med att vapenvilan är bruten. Vapenvilan kom till stånd efter att parterna kommit överens om att hålla en folkomröstning om Västsaharas självständighet för nästan 30 år sedan, men bröts i november 2020 i samband med marockanska militära operationer i buffertzonen mellan territorierna. Fortfarande har ingen folkomröstning ägt rum. Sverige och EU måste öka trycket för att folkomröstningen snarast ska komma till stånd. Västsaharier utsätts dagligen för hot, våld och fängslanden i den ockuperade delen av landet. Situationen i det ockuperade Västsahara liknar i praktiken ett undantagstillstånd. Marocko har total kontroll över området och försvårar för journalister, observatörer och civilsamhällesorganisationer att över huvud taget släppas in i landet. Det är hög tid att omvärlden agerar med kraft för att skydda den västsahariska befolkningen. Regeringen bör verka för att EU ska kräva att den utlovade folkomröstningen om Västsaharas självständighet hålls. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Västsahara är rikt på naturtillgångar i form av fisk och fosfat – något som inte kommer det befriade Västsahara eller de västsahariska flyktingarna till del. 70 procent av världens fosfattillgångar beräknas finnas just i Västsahara och Marocko. Trots att inget land erkänner Marockos rätt till Västsahara förutom USA sedan slutet av 2020, har Marocko relativt fritt kunnat utnyttja Västsaharas naturresurser. Ekonomiska intressen och handelsförbindelser är anledningar bakom Frankrikes och Spaniens starka relationer med Marocko, som gör dem ovilliga att kritisera landet.

Enligt folkrätten tillhör landets naturresurser det västsahariska folket, och deras samtycke krävs för att andra aktörer ska få bruka dem. Trots detta har EU:s ministerråd röstat för att ingå ett avtal med Marocko som innebär förändringar i nuvarande associerings- och handelsavtal för att utvidga Marockos tullförmåner till produkter från det ockuperade Västsahara. I praktiken har avtalen i högre grad sedan länge indirekt avsett Västsahara, men detta var första gången ministerrådet uttryckligen ville inkludera ockuperade områden.

Den västsahariska befrielserörelsen Polisario Front tog 2019 ministerrådet till EU-domstolen för att ogiltigförklara avtalet samt fiskeriatvalet. I september 2021 meddelade domstolen att båda avtalen ogiltigförklarats då de strider mot folkrätten och EU-lag. Vidare fastslås att EU i avtalet försökt ersätta kravet på samtycke från det västsahariska folket med att avtalet skulle gynna befolkningen, vilket står i strid med folkrätten. Enligt domstolen står denna inställning i strid med internationell rätt. EU:s ministerråd

överklagade domen och det var endast Sverige som röstade mot överklagan, detta trots att det inte råder någon tvekan om att ministerrådet inte har rätt att ingå avtal med Marocko som avser Västsahara, såvida inte västsaharierna deltagit i avtalsförhandlingarna. Detta har EU-domstolen klargjort ett flertal gånger.

Naturtillgångarna är själva grundorsaken till Marockos illegala ockupation av Västsahara. En del i att vapenvilan bröts var även den väg Marocko byggde för att transportera råvaror ut från Västsahara. Det är genom de stora inkomsterna från fosfat, ett rikt fiske och andra västsahariska tillgångar som Marocko kan finansiera sin ockupation och fortsätta sitt systematiska förtryck av den västsahariska befolkningen. Regeringen ska verka för att EU säkerställer att handelsavtal och fiskeavtal mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens beslut, inte innefattar Västsaharas territorium så länge som Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör i EU verka för att utarbeta riktlinjer för företag och investerare i syfte att förhindra investeringar på ockuperad mark så länge det inte sker efter godkännande av Västsaharas legitima representant Polisario. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

15 Öppenhet och transparens

Vänsterpartiet vill att så många beslut som möjligt ska ligga så nära medborgarna som möjligt. På alltför många områden har EU i praktiken satt sig över medlemsländernas rätt att själva fatta beslut om hur samhället ska fungera. Det har lett till att vi i dag har skyhöga elpriser i Sverige, att vi tvingats sälja ut järnvägstrafiken och att det blivit svårare att garantera bra löner och arbetsvillkor i Sverige. Samtidigt ser vi att vissa gränsöverskridande utmaningar måste mötas med gemensamma lagar, inte minst klimatet. Vi vill se mer av samarbete mellan självständiga stater, och mindre av överstatlighet som begränsar medborgarnas möjligheter att påverka politiken. Vilka beslut som fattas ska avgöras av hur människor röstar, inte av EU-byråkrater och storföretagens lobbyister. När folkstyret urholkas innebär det inte bara sämre beslut – det gröper också ur tilltron till demokratin.

Det pågår en politisk kris i Europa och tilltron till regeringar, institutioner och medier sjunker. Allt färre upplever att samhället är byggt för dem. Under ett stort antal år har makt och beslutsfattande medvetet förts bort från folkligt inflytande och demokratiska organ till opåverkbara EU-institutioner. EU har använts som ett instrument för att sprida idén om att politik bör styras av experter och byråkrater, som inte ska kunna påverkas av folkliga opinioner. Vänsterpartiet vill demokratisera EU genom att ge mindre makt till EU:s byråkrater, kommissionärer och domare och mer makt till de nationella parlamenten. Vi vill begränsa lobbyisternas närvaro i EU samt verka för ökad insyn och transparens i EU:s institutioner. Regeringen bör verka för att lobbyism begränsas i EU till förmån för nationella parlaments inflytande. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet motverkar EU:s utveckling i federal, överstatlig riktning och arbetar för att föra tillbaka makt till folket. Det borde också vara enklare att lämna EU och EMU om man som medlemsland vill det.

Vänsterpartiet vill sätta stopp för skatteflykt och skatteparadis, både i och utanför EU. Att komma åt skattesmitare måste prioriteras. Varje år försvinner hisnande summor pengar för att förmögna personer och företag vägrar betala skatt. Det drar undan stora resurser från samhället som skulle kunnat användas till vår gemensamma välfärd. Det är också allvarligt eftersom det minskar tilliten, sammanhållningen och förtroendet för vårt samhälle. Vänsterpartiet arbetar för att stärka regleringarna för skatteparadis och agerar för att få mer öppenhet och samarbete mellan länder när det gäller skatteinformation. Brottsligheten har blivit alltmer internationell. Narkotika, bedrägerier och välfärdsbrottslighet flyter över gränserna. Arbetet mot detta måste stärkas.

Sverige bör arbeta i EU för att kriminalisera skatteflykt och medhjälp till skatteflykt så att dessa handlingar får kännbara påföljder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet anser att de folkvaldas roll i demokratin är central. Det är viktigt att vi alla kan lita på de folkvalda. Ändå är det få EU-parlamentariker som vill redogöra för hur de utnyttjar de förmåner de har som parlamentariker. Bara Vänsterpartiet har varit öppet från start med att pengarna går dit de ska. Regeringen ska verka för ett regelverk som innebär öppna böcker, minskade förmåner och sänkta politikerarvoden för alla EU-parlamentariker. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den absurda flytten av folkvalda och tjänstemän mellan Bryssel och Strasbourg en gång i månaden måste upphöra. Regeringen bör verka för att EU-parlamentet endast ska sammanträda i Bryssel. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Håkan Svenneling (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Linda W Snecker (V)

Kajsa Fredholm (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)